

Taide on ilon ja vaikeuden alue

TEKSTI HENRI HAGMAN | HENKILÖKUVA ANNA-LEENA MUOTKA

Pirjetta Branderille taide on sisäinen välttämättömyys ja elinehto, ainoa kunnollinen syy nousta aamulla sängystä ylös.

Taiteilijan rooli ja asema ovat tulleet Pirjetta Branderille tutuksi monesta eri näkökulmasta käsin. Taiteilijuudessa ei oikeastaan ole kyse ammatista sanan perinteisessä merkityksessä. Branderin mukaan on pikemminkin kyse elämäntavasta perustavine arvovalintoineen, joihin kuuluu myös materiaalisen köyhyyden hyväksyminen. Hän toteaa, että menestyvätkin suomalaistaiteilijat saavuttavat kohtalaisen tulotason ainoastaan tilapäisesti. Taiteellinen työ vaatii paljon aikaa ja täyttää omistautumista, jota esimerkiksi perheellisyys hankaloittaa.

Branderin mielestä juuri kuvataiteen alueella on nähtävissä kapitalistisen speaktaakkeliyhteiskunnan vinot käytännöt.

– Kuten mediajulkisuudessa, samoin kuvataiteen alueella lahjakkuus, osaaminen ja korkea taiteellinen laatu

eivät välttämättä korreloi menestymisen kanssa. Bluffaamalla voi päästä pitkälle. Esimerkiksi klassisen musiikin puolella tilanne on toinen. Asialle on vaikea tehdä mitään. Taidemaailma heijastaa aina aikaansa ja yhteiskuntaansa – vaikkakin eri tavalla kuin haluaisimme, Pirjetta Brander toteaa.

– Nykyään on tosin olemassa hyvin monenlaisia taiteilijauria. Maailma muuttuu paljon koko ajan ja taiteilijuus siinä mukana. Nähdäkseni menestyksellisimpiä ovat ne taiteilijat, jotka pystyvät hyödyntämään monenlaista osaamista.

Viime vuosina hän on opettanut mieluummin taiteen harrastajia kuin taideopiskelijoita.

– Kuvataiteen harrastaminen tuottaa puhdasta mielihyvää. En suosittele kenellekään, että yrittäisi jalostaa siitä jonkinlaista yritystoimintaa ja toimeentuloa, sillä silloin se alkaa tuottaa ilon sijaan huolta ja stressiä, Brander sanoo.

Aquarium, still-kuva samannimisestä aniomaatiosta.

Juggler, akvarelli, 110 x 260 cm, 2012.

Deep Dream, akvarelli, 110 x 260 cm, 2004.

Red Ursula, akvarelli, 110 x 260 cm, 2012.

Pirjetta Brander.

Pirjetta Brander

- Syntynyt 1970
- Työhuone Helsingin Kaapelitehtaalla jo yli 20 vuotta
- Tunnettu muun muassa värikontrasteihin perustuvista akvarelleistaan ja animaatioistaan
- Vaikuttanut pitkään taidepolitiikassa: AV-arkin hallituksen puheenjohtajana, johtokunnissa sekä apuraha- ja taideteostomikunnissa
- Toiminut opettajana monissa taidekouluissa sekä päätoimittajana ½-taidelehdessä
- Pitänyt lähes 30 gallerianäyttelyä
- Vierailut monissa residensseissä eri mantereilla

Ulkoasu ja taitto: Irma Varrio

Omassa taiteessaan hän on tinkimätön täydestä taiteellisesta vapaudesta. Tilaustöitä hän on tehnyt joitakin.

Taide on omiaan vaikeuksien käsittelyssä

Branderille itselleen taide on sisäinen välttämättömyys ja elinehto, ainoa kunnollinen syy nousta aamulla sängystä ylös. Työvuosien kertyessä hän on kohdannut mieluisan yllätyksen.

– En osannut odottaa sitä, että tehtyäni taidetta jo 20–30 vuotta tekeminen käy aina vain paremmaksi, yhä syvemmin tyydyttäväksi. Elettyyn elämään löytyy yhä enemmän näkökulmia. Taiteen tekeminen ei väsytkö koskaan, päinvastoin siitä saa energiaa ja mielihyvää. On myös syntynyt tietty luottamus, että taiteellisiin ongelmiin varmasti lopulta löytyy ratkaisu, ja se tuntuu mahtavalta.

– Taiteeseen liittyy olennaisesti myös leikin ulottuvuus. Taiteilija saa pitää itsessään sitä primitiivistä ja lapsellista puolta hengissä – sehän on työskentelyn edellytys.

Brander työstää omia teoksiaan hitaasti ja huolella. Animaation tekemiseen saattaa kulua parikin vuotta. Teoksen alkusysäyksenä on aina jokin itseä vaivaava aihe tai ongelma. Usein se on jotain kivuliasta tai traagista, jota ei oikeastaan haluaisi ajatella. Ongelmat tulevat ajatelluiksi läpi ja ratkaistuiksi taidetta tekemällä. Branderin teemat ovat usein perustavanlaatuisia: lapsuus, äitiys, perhe, naiseus ja naisen asema sekä synkemmät

teemat kuten pahuus. Hänen mukaansa taide on omimillään pohtiessaan tällaisia asioita, silti tarjoamatta yksiselitteisiä ratkaisuja. Branderin mielestä taiteen kuuluu olla vaikeaa ja erottua viihteestä. Taide voi kuitenkin myös lohduttaa.

Esimerkkinä Brander mainitsee Tove Janssonin kirjan *Muumilaakson marraskuu*. Jansson kirjoitti teoksen äitinsä kuoltua.

– On vaikea kuvitella, että mikään muu kuin tällainen suurenmoinen kirja voisi lohduttaa yhtä syvästi ja auttaa ymmärtämään sekä omia että läheisten tunteita ja käyttäytymistä surun aikana, Brander sanoo.

Hän luki kirjan uudestaan muutama kuukausi sitten oman äitinsä kuoltua.

Esikuvat kuvitustaiteesta ja kirjallisuudesta

Brander toteaa osan taiteellisista esikuvistaan tulevan kuvitustaiteen puolelta, esimerkiksi brittiläisen satukirjakuvituksen kultakaudelta 1970-luvulta. Kirjallisuus sinänsä on hänelle tärkein taidemuoto – suuriksi vaikuttajikseen hän mainitsee muun muassa Thomas Mannin, Heinrich Böllin ja Anton Tšehovin. Toki kuvataiteenkin historiasta löytyy vaikuttajia, esimerkiksi 1920-luvun saksalaisen uusasiallisen liikkeen ekspressionismin vastaisesta asenteesta sekä realismin toteavasta nöyryydestä ja totuudellisuudesta. Kuvataiteessa Branderin maku on laaja sisältäen hyvin erityyppistä taidetta, kuten pitkäaikaisen naapurinsa Senja Velloksen suuret ruusuakvarellit, joita löytyy myös Lapin yliopiston käytäviltä.

Feminististä kannanottoa on nähtävissä Branderin omassa tuoreessa muotokuvamaalaussarjassaan 19-vuotiaasta tyttärestään Ursulasta. Sarja kyseenalaistaa olemuksellaan aikamme median stereotyyppistä naiskuvaa ja selfiekulttuuria. Muotokuvien tekeminen on Branderin kokemuksen perusteella myös erityinen tapa olla yhdessä toisen ihmisen kanssa, oppia toisesta ja kohdata hänet.

Branderin tuore animaatio *Birdie* sai ensi-iltansa Arktikumissa Galleria Valossa 20. huhtikuuta. Se, kuten edeltäjänsä kala-animaatio *Aquarium* perustuvat 1700-luvun eläintieteelliseen kuvitukseen eli ensimmäisiin vaiheisiin, kun luonnosta tuli tutkimuskohde hyötykohteen sijaan. Osa kuvituksista tehtiin tuolloin kuulopuheiden ja kuvailujen perusteella itse eläintä näkemättä.

Ursula 2, akvarelli, 2015.

Branderin teoksessa kuten esikuvissaankin tullaan ikään kuin tieteen takaovesta sadun ja huumorin puolelle. Ne ovat tärkeitä elementtejä niin taiteessa kuin elämässäkin. Pyyteetöntä iloa residenssiaikana Rovaniemellä on taiteilijalle tuottanut taiteen lisäksi myös lapsuuden unelmansa ratsastusharrastuksen aloittaminen. ●